

ANALIZA ČLANKOV O SLOVENSKIH SINDIKATIH

Darka Podmenik

Prispevek predstavlja komentarje rezultatov in rezultate analize vsebin 66. člankov iz vzorca 7. slovenskih časopisov, ki obravnavajo dogodke v času socialnih pogajanja od 1.1.1994 do 18.5.1994.

Izhajali smo iz hipoteze, da bi novinarska pripoved o tem dogajanju morala biti smiselna, dramatična in da bi morala vsebovati diferencirana stališča ter vrednostne sodbe o posameznih pogajalskih partnerjih. Rezultati analize vsebin teh predpostavk niso potrdili.

analiza vsebine, kolektivna pogodba, sindikati, vlada, gospodarska zbornica, novinarji

We analysed the contents of 66 articles from a sample of 7 Slovene newspapers. All the articles discussed the events which happened during the period of social negotiation from 1.1.1994 - 18.5.1994.

Our starting point was the hypothesis that discussion of these events should be meaningful, dramatic and should contain differentiated statements and an evaluation of the negotiating partners. The results of the analysis did not support these assumptions.

content analysis, collective agreement, trade unions, government, economic chamber, reporters

Obdobje spremljanja: 1.1. 1994 - 18.5. 1994

Časopisi: Delo, Dnevnik, Republika, Delavska enotnost, Slovenec, Finance, Gospodarski vestnik

Vir: Dokumentacija časopisa Delo

Metodološki okvir

• Enote vzorčenja:

so časopisni članki, izbrani po semantičnem oziroma pomenskem merilu v obdobju štirih mesecev in pol. V vzorcu so bili sprva članki o temi slovenski sindikati. Izbor nismo naredili sami. Ob prvem pregledu člankov se je pokazalo, da je vsebinsko merilo selekcije smiselno zožiti na temo kolektivna pogajanja, socialni pakti (v izbranem obdobju je več kot 90% člankov obdelovalo tedaj aktualna pogajanja o tarifni prilogi in socialnem sporazumevanju).

bnih oseb', avtorske komentarje, avtorske članke, intervjuje, pisma in apele predstavnikov pogajalcev ter objave dokumentov).

• Število enot vzorčenja:

Pregledali smo 70 člankov; 66 jih je vsebovalo zgoraj opisane pomenske zveze. Tako je predmet naše nadaljnje analize 66 enot, od teh je 37 sporočil o odnosih sindikatov (do partnerjev v pogajanjih, do socialnega pakta, do privatizacije in novih lastnikov) in 29 ocen sindikatov (njihove kooperativnosti, trdnosti stališč, polične usmerjenosti).

Kratka vsebina 'zgodbe'

Povprečno poučeni bralec je z rednim branjem člankov v dnevnikih časopisih in brez dodatnih informacij le s težavo povezal objavljene vsebine v smiselno zgodbo. Po pregledu vseh 66 analiziranih člankov, smo na kratko povzeli zgodbo, ki se razpleta že od leta 1991 in se tudi v časovnem okviru naše analize še razpletla.

Podpis socialnega sporazuma, ki naj bi bil podpora protiinflacijskim ukrepom denarne in proračunske politike, bi moral biti časovno usklajen s sprejemanjem gospodarske politike in državnega proračuna, vse troje pa bi služilo svojemu pravemu namenu, če bi bilo končano do konca koledarskega leta, v našem primeru do konca leta 1993.

Lani je ponovno oživela po letu 1991 večkrat začeta javna politična razprava o socialnem sporazumu šele decembra, in sicer z opravičilom, da zamujata tudi državni proračun in sporazum o gospodarski politiki za letos. Razprava se je vrtela okoli nesporazumov v socialnem sporazumevanju: izhodiščne plače in tarifne priloge k kolektivni pogodbi v gospodarstvu, višine javne porabe, partijnosti sindikatov, socialnem sporazumu kot nadgradnji kolektivnih pogodb.

Od letošnjega januarja, ko se začel naša analiza člankov, so se v kontekstu socialnih pogajanj zvrstili tile pomembnejši dogodki: vlada je postajala nestrpna in njen predsednik je zagrozil, da bo sankcioniral kolektivne pogodbe, če socialni pakt ne bo sklenjen do konca januarja; na sestanku pogajalcev so si sindikati izposlovali še dvajset dni za pogajanja v februarju, ta pa so se zataknila pri določanju višine izhodiščne plače za letos; nastalo je odkrito nesoglasje med Svobodnimi in Neodvisnimi sindikati - prvi so zavrnili predlog tarifne priloge k kolektivni pogodbi, drugi pa so tarifno prilogo pohvalili.

V začetku februarja je Gospodarska zbornica zavračala predlog sindikatov, v sredini februarja je ZSSS uskladil svoj prispevek k prilogi, konec februarja pa še vedno ni bilo niti soglasja, niti sporazuma.

V začetku marca so sindikati premlevali predlog o ustanovitvi tripartitnega pogajalskega telesa in odlagali podpis socialnega sporazuma zaradi odprte politike plač in panožnih kolektivnih pogodb.

Darka Podmenik

• Enote analize:

so temeljne vsebinske trditve v vzorcu člankov in posamezni elementi teh trditvev. Enote analize smo najprej delili po obliki, in sicer: na stališča in ocene. V naslednjem koraku diferenciacije smo upoštevali vrednostni predznak posamezne podenote (pozitiven, negativen, nevtralen).

Vsebinski pomen temeljnih stališč in ocen smo določili glede na kontekst oziroma sobesedilo.

• Enote sobesedila:

so osrednje pomenske zveze v trditvah in ocenah. Te zveze smo določili na podlagi dognanj poprejšnjega raziskovanja - analize intervjujev s predstavniki sindikatov.

Z analizo intervjujev dobljene sklepe, da obstajajo razlike med žstariimi' in žnovimi' sindikati glede na njihove odnose do stavk, do socialnega pakta in kolektivnega pogajanja ter do privatizacije in da so sindikati različno politično usmerjeni, smo prilagodili osnovnemu vsebinskemu kontekstu žpogajanja o tarifni prilogi in socialnem paktu' in določili seznam vseh enot.

• Seznam vseh enot:

I. Stališča o odnosu sindikatov do:

- gospodarske politike,
- novih lastnikov in privatizacije (nasploh),
- socialnega pogajanja in kolektivne pogodbe,
- pogajalskih partnerjev: Gospodarske zbornice in Združenja delodajalcev; do vlade in do drugih sindikatov.

II. Ocene lastnosti sindikatov:

- kooperativnosti
- trdnosti zastopanih stališč,
- političnosti (bližine strankam).

Tako stališča kot ocene smo delili na: neposredna (izjavljalci so sindikalni voditelji ali člani) in posredna (izjavljalci so novinarji). Podlaga te delitve je bilo razlikovanje med subjektom izjavljanja (osebo, ki pripoveduje) in subjektom dogajanja (osrednjo osebo v pripovedi). Posredne trditve so stališča/ocene ždrugih' (predvsem novinarjev) o sindikatih. Novinarji lahko povzema-jo izjave, npr. na tiskovnih konferencah, navajajo trditve primerjalno, npr. opisujejo različna stališča predstavnikov sindikatov, navajajo stališča in ocene drugih kot dokumentacijo k svojemu (avtorskemu) opisovanju oziroma sklepanju ali pišejo avtorski članek.

Stilistične možnosti smo povzeli v seznam načinov oziroma zvrsti novinarskega pripovedovanja (poročila z navedbami izjav žpomembnih oseb', krajša informativna poročila brez izjav žpomem-

bnih oseb', avtorske komentarje, avtorske članke, intervjuje, pisma in apele predstavnikov pogajalcev ter objave dokumentov).

• Število enot vzorčenja:

Pregledali smo 70 člankov; 66 jih je vsebovalo zgoraj opisane pomenske zveze. Tako je predmet naše nadaljnje analize 66 enot, od teh je 37 sporočil o odnosih sindikatov (do partnerjev v pogajanjih, do socialnega pakta, do privatizacije in novih lastnikov) in 29 ocen sindikatov (njihove kooperativnost, trdnosti stališč, politične usmerjenosti).

Kratka vsebina 'zgodbe'

Povprečno poučeni bralec je z rednim branjem člankov v dnevnikih časopisih in brez dodatnih informacij le s težavo povezal objavljene vsebine v smiselno zgodbo. Po pregledu vseh 66 analiziranih člankov, smo na kratko povzeli zgodbo, ki se razpleta že od leta 1991 in se tudi v časovnem okviru naše analize še razpletla.

Podpis socialnega sporazuma, ki naj bi bil podpora protiinflacijskim ukrepom denarne in proračunske politike, bi moral biti časovno usklajen s sprejemanjem gospodarske politike in državnega proračuna, vse troje pa bi služilo svojemu pravemu namenu, če bi bilo končano do konca koledarskega leta, v našem primeru do konca leta 1993.

Lani je ponovno oživila po letu 1991 večkrat začeta javna politična razprava o socialnem sporazumu šele decembra, in sicer z opravičilom, da zamujata tudi državni proračun in sporazum o gospodarski politiki za letos. Razprava se je vrtela okoli nesporazumov v socialnem sporazumevanju: izhodiščne plače in tarifne priloge k kolektivni pogodbi v gospodarstvu, višine javne porabe, partijnosti sindikatov, socialnem sporazumu kot nadgradnji kolektivnih pogodb.

Od letošnjega januarja, ko se začela naša analiza člankov, so se v kontekstu socialnih pogajanj zvrstili tle pomembnejši dogodki: vlada je postajala nestrpna in njen predsednik je zagrozil, da bo sankcioniral kolektivne pogodbe, če socialni pakt ne bo sklenjen do konca januarja; na sestanku pogajalcev so si sindikati izposlovali še dvajset dni za pogajanja v februarju, ta pa so se zataknila pri določanju višine izhodiščne plače za letos; nastalo je odkrito nesoglasje med Svoobodnimi in Neodvisnimi sindikati - prvi so zavrnil predlog tarifne priloge k kolektivni pogodbi, drugi pa so tarifno prilogo pohvalili.

V začetku februarja je Gospodarska zbornica zavračala predlog sindikatov, v sredini februarja je ZSSS uskladal svoj prispevek k prilogi, konec februarja pa še vedno ni bilo niti soglasja, niti sporazuma.

V začetku marca so sindikati premlevali predlog o ustanovitvi tripartitnega pogajalskega telesa in odlagali podpis socialnega sporazuma zaradi odprte politike plač in panožnih kolektivnih pogodb.

Konec marca so imeli Neodvisni kongres in izglasovali predsednika na način, ki je dvignil precej prahu.

V začetku aprila so sindikati in delodajalci sprejeli posebno izjavo o plačah v gospodarstvu, z njo seznanili predsednika vlade, ki je sredi aprila sklical pogovor z vsemi pogajalci. ZSSS se ni strinja v celoti z rezultati pogovora in dogovarjanje se je nadaljevalo. Zadnji teden v aprilu so pogajalci končno podpisali dogovor o politiki plač in tarifno prilogo k splošni kolektivni pogodbi, ki pa sta začela veljati od prvega aprila.

Retrogradnost sprejetih dogovorov je v začetku maja odprla nove nesporazume med pogajalci; vrteli so se okoli predloga za zakon o plačah, ki naj bi 'nadgradil' že sprejeta dogovora. Oživila pa so tudi pogajanja o kolektivnih pogodbah na panožni ravni.

Pripovednost člankov

Pripovedovanje neke vsebine lahko imenujemo zgodba, če niz vseh pripovednih elementov omogoča enosmiselno interpretacijo; pripovedovalec in, v našem primeru, bralec morata prepoznati 'rdečo nit' pripovedovanja, ki se vleče od začetka prek stopnjevanja zapleta do razpleta in konca.

Pričakovali smo, da bo dogajanje s tako družbeno in politično težo, kot jo imajo kolektivna pogajanja, in s tako dolgo dobo razpletanja predstavljeno javnosti s precejšnjo stopnjo dramatičnosti. Vendar niti sam zaplet, stopnjevanje in vrh pogajanj niti njihov namen - uspešen socialni sporazum ('deklaracija socialne politike, ki bi omogočila usklajen razvoj Slovenije'... zametek nacionalnega konsenza o izhodu iz krize'... 'vzpostavitev socialnega miru in pravne države', kot so socialni pakt imenovali nekateri novinarji) nista pripravila slovenskih časopisnih medijev in novinarjev, da bi povzeli dogodke v novinarsko zgodbo, ki bi bila smiselna in tudi politično tehtna. Delno lahko to razložimo s posebnostmi časopisnega poročanja: pripovedovanje je časovno prekinjeno (npr. na tri članke o isti temi na teden), pripoved je brez konca, oziroma zgodba se kar naprej 'dogaja' in njen smisel kar naprej uhaja. To smiselno izmuzljivost novinarske zgodbe pa je mogoče obvladati s profesionalizmom, s pretanjenim poznavanjem načinov pripovedovanja in njihovo manipulacijo. Kombinacija različnih načinov pripovedovanja lahko iz zaporedja posamičnih dogodkov ustvari smiselno zgodbo ali nesmiselno nizanje informacij. Izvirno sestavljanje načinov pripovedovanja je toliko bolj pomembno, kolikor manjše je število objektivnih informacij oziroma kolikor bolj so zaprti informacijski viri.

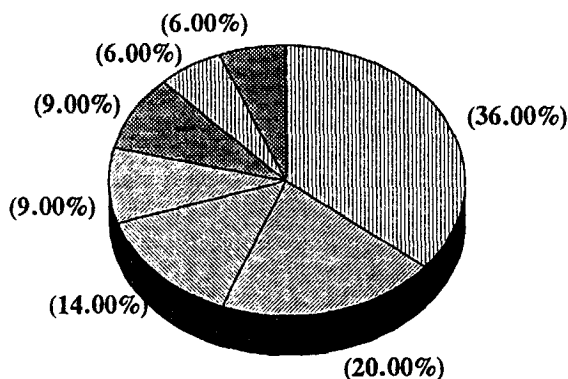
Pogajanja o socialnem sporazumu so večinoma potekala 'za zaprtimi vrati' in novinarji so uporabljali posredne informacije ali interpretacije. Poglejmo, koliko pozornosti in kreativne imaginacije so namenili izboru stilov poročanja.

ANALIZA ČLANKOV O SLOVENSКИH SINDIKATIH

Število člankov po zvrsteh:

		%
1. Novinarska poročila z navedbami izjav 'pomembnih oseb':	24	36
2. Krajša informativna poročila:	13	20
3. Avtorski komentarji:	9	14
4. Pisma, apeli predstavnikov pogajalcev:	6	9
5. Avtorski članki:	6	9
6. Intervjuji:	4	6
7. Objave sprejetih dokumentov:	4	6
Skupaj:	66	100

GRAF 1 Število člankov po zvrsteh (v %)



Več kot polovica analiziranih člankov so bolj in manj podrobna poročila o izjavah predstavnikov pogajalcev na tiskovnih konferencah ali zunaj njih, potem izjave oseb, 'ki so blizu obveščeni krogu', in informacij o formalnih dogodkih v zvezi s pogajanjem, kot so sestanki pogajalcev, roki pogajanj, pogajalske obveznosti ipd.

Prva vrsta člankov so novinarske reinterpretacije interpretacij za pogajanja pomembnih posameznikov. Pomembnost oseb je v vseh primerih določena z njihovo funkcijo v telesih

posameznih pogajalcev. Z drugimi besedami, novinarji so reinterpreterali ali kar povzemali izključno izjave voditeljev sindikatov, teles delodajalcev in predsednika vlade.

Druga zvrst - informacije o pogajalskih dogodkih - ima prav gotovo veliko dokumentacijsko vrednost, vendar ne v primerih, ko članki niso opremljene s povezovalnimi komentarji avtorjev, ali si ne sledijo v pravem (dogodkovnem) časovnem zaporedju. Takšni primeri pa so bili med analiziranimi članki v večini.

Avtorske komentarje smo ločili od avtorskih člankov glede na obseg povedane vsebine: komentarji so samostojne pripovedi novinarjev o posameznem dogodku, povezanim s pogajanjem, npr. o izjavi premiera, da bo sankcioniral kolektivne pogodbe; avtorski članki pa povezujejo več dogodkov in posredujejo njihovo povezovanje v smiselno, avtorsko zgodbo.

Zanimivo je, da pripovednost naših 6 avtorskih člankov še posebej poudarja kombinacija različnih avtorskih pogledov na isto temo. O prvi temi - izhodiščih, vlogi in drži pogajalcev za socialni pakt - so pod skupnim naslovom *Trojica nezaupljivih* pisale/trinovinarke/novinarji Dela (15. januar, 94); prva novinarka o delodajalcih, druga novinarka o sindikatih in tretji novinar o vladi. O drugi temi - neokorporativizmu kot možni obliki sklepanja socialnega sporazuma - z naslovom *Korporativizem v Sloveniji* so v Sobotni prilogi Dela polemizirali trije strokovnjaki (Kos, M., Stanojević, M., Skledar, Š.; 9.4.94).

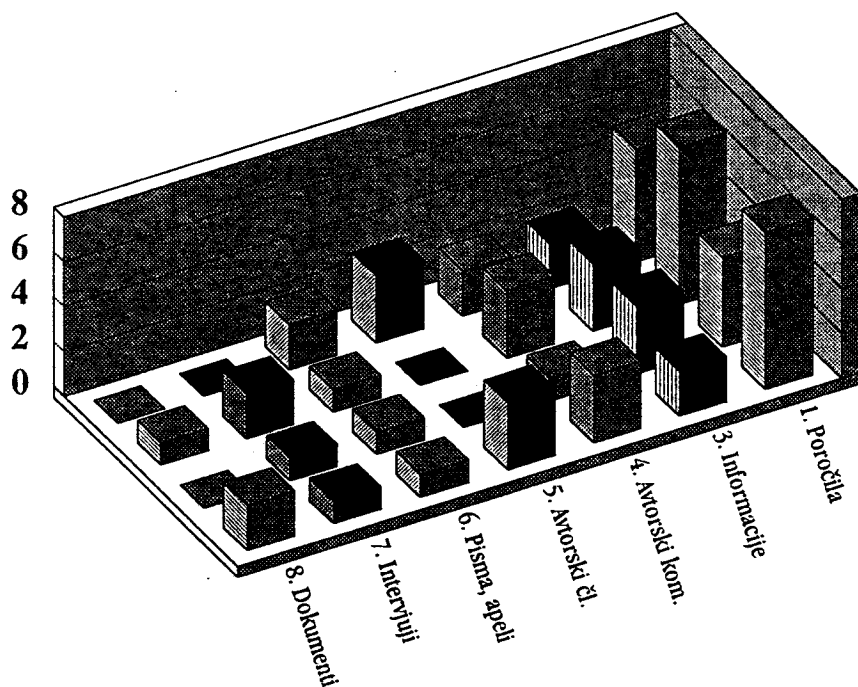
Vsi štirje intervjuji predstavljajo - lahko bi rekli avtorska, v smislu individualnosti in samostojnosti - stališča predstavnikov pogajalcev.

Razen opisanih šestih avtorskih člankov in le nekaj avtorskih komentarjev so analizirani članki poročali o posameznih dogodkih in izjavah tako, da so jih izločili iz dogodkovnega konteksta pogajanj. Dokaj enoten izbor stila poročanja ni prispeval k povezovanju pripovedi in smiselni interpretaciji.

Članki po zvrsteh in mesecih:

Zvrst	Januar	Februar	Marec	April
1. Poročila	5	7	4	7
3. Informacije	2	3	3	2
4. Avtorski kom.	2	3	1	3
5. Avtorski čl.	3	0	0	3
6. Pisma, apeli	2	1	1	1
7. Intervjuji	0	2	1	1
8. Dokumenti	0	1	0	2
Skupaj	14	17	10	19

GRAF 2 Članki po zvrsteh in mesecih



Število poročanj je povezano s številom dogodkov oziroma nastopov pomembnih subjektov na pogajalskem prizorišču; meseca marca, ko pogajalci niso počeli nič drugega, če izvzamemo kongres Neodvisnih, kot premlevali predloge in odlagali podpise, je število člankov najmanjše. Največje je aprila, ko so se pogajalci soočili, ko se niso strinjali (ZSSS) in so končno podpisali tarifno prilogo k kolektivni pogodbi in dogovor o politiki plač.

Posamezni načini poročanja so porazdeljeni enakomerno: niso zgoščeni okoli posameznih dogodkov ali v določenem mesecu. Iz tega lahko sklepamo, da novinarji tudi s pogostostjo poročanja in uporabe posameznih vrst niso posebej poudarjali vsebinskega zapleta 'zgodbe' in tudi ne dramtizirali posameznih dogodkov.

Kdo pripoveduje in kdo je 'glavna oseba'

Omenili smo že dva možna subjekta v novinarski pripovedi: subjekt poročanja in subjekt dogajanja. Prvi ima možnost izbire oblike in vsebine članka in s tem tudi možnost določitve drugega. Iz spodnje preglednice je razvidno, da so v 71% analiziranih člankov poročevalci novinarji in v 5% drugi izvedenci. Istovetnost subjektov izjavljanja in subjektov dogajanja je možna le v 20% analiziranih člankov:

Darka Podmenik

Sporočevalec:

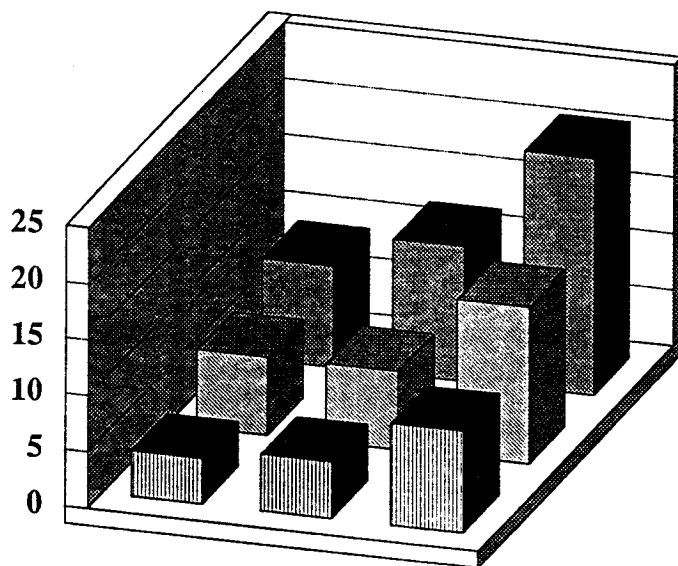
	Trditve o odnosih	Ocene lastnosti	Skupaj	%
Novinar	29	18	47	71
Sindikalni predstavniki ali funkcionarji	4	6	10	15
Eksperti	0	3	3	5
Drugi	4	2	6	9
Skupaj	37	29	66	100

Določitev glavne osebe novinarske pripovedi potrjuje prejšnje ugotovitve o nejasnosti, fragmentiranosti in nedramatičnosti novinarske pripovedi o socialnem sporazumevanju; kar dobra tretjina člankov govori o sindikatih na splošno; 20% člankov o posameznih sindikatih pa postavlja v središče le dva sindikata - Svobodne in Neodvisne; o posameznih osebah govorijo le štirje članki.

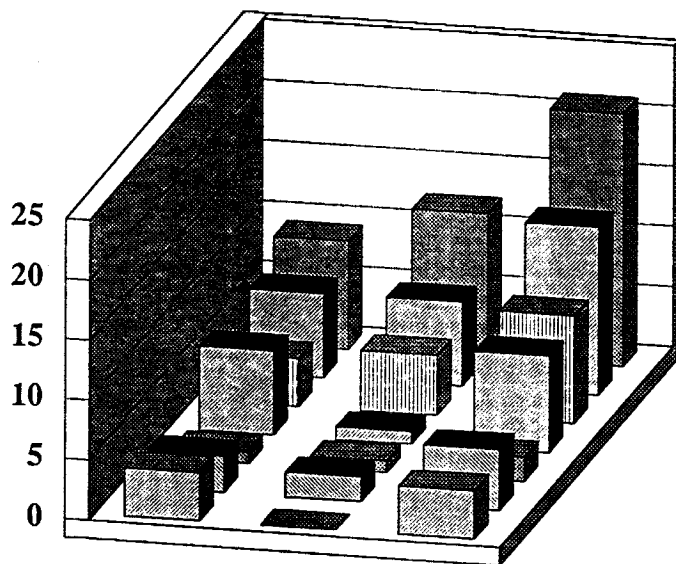
Glavna oseba:

	Trditve o odnosih	Ocene lastnosti	Skupaj	%
Sindikati (splošno)	9	12	21	32
Sindikati (posamezno)				
- ZSSS	7	7	14	21
- Neodvisni	4	5	9	14
- ZSSS + Neodvisni	3	1	4	6
- Pergam + Obalni	2	0	2	3
- Pogajalske skupine	1	0	1	1
- Panožni	1	0	1	1
Gospodarska zbornica	2	1	3	5
Vlada	1	1	2	3
Vsi pogajalci	3	2	5	8
Posamezni predstavniki	4	0	4	6
Skupaj	37	29	66	100

GRAF 3 Izvajalci trditvev in ocen



GRAF 4 Glavne osebe v trditvah in ocenah



Pogostnost pojavljanja posameznih subjektov sporočanja, subjektov dogajanja in načinov sporočanja kaže, da je signifikantna večina analiziranih člankov posreduje novinarska poročila o:

- sindikatih na splošno,
- o sindikalnem paru - Svobodnih in Neodvisnih -
- ter o pogajalcih na splošno.

Poročila so opremljena z izjavami 'pomembnih posameznikov', ki so najpogosteje tudi edini navedeni vir informacij.

Kot samostojni 'izjavljalci' - kot glasniki in zagovorniki svojih osebnih stališč ali kot posredovalci stališč svojega sindikata - 'pomembni posamezniki' nastopajo le v desetih primerih (intervjujih, pismih in apelih).

Sporočilnost novinarskih člankov o sindikatih in pogajalcih (na splošno) in o paru ZSSS-Neodvisnost

S tem ko smo ugotovili, da je dobra tretjina analiziranih člankov poročil in informacij o socialnih pogajanjih in da jih slaba tretjina govori o sindikatih in drugih pogajalcih na splošno, se zastavlja vprašanje, kaj ti članki lahko povedo in kakšen je njihov namen.

V uvodu smo navedli predpostavko (iz poprejšnjih analiz), da se 'novi' in 'stari' sindikati razlikujejo po svojem odnosu do socialnega pakta in kolektivnega pogajanja, do privatizacije, do gospodarske politike in do drugih pogajalskih partnerjev ter da se bodo te razlike kazale tudi v stališčih, posredovanih javnosti.

Iz zgornjih dveh tabel je mogoče razbrati, da je iskanje razlik med stališči o odnosih sindikatov do socialnega sporazumevanja, privatizacije, gospodarske politike in sopogajalcev nesmiselno. V vseh 66 člankih sta Pergam in Obalni sindikat omenjena le dvakrat, preostali manjši sindikati pa nobenkrat. Če pa vztrajamo pri hipotezi, da obstajajo razlike med 'novimi' in 'starimi' sindikati, jo moremo dokumentirati le z drugo hipotezo: da sindikata ZSSS in Neodvisni oziroma sindikalni 'par' kot smo ju imenovali zgoraj, simbolno reprezentirata to delitev. Posamezno in v paru se pojavljata kot subjekt skoraj tretjine analiziranih člankov. Sindikalni voditelji in predstavniki, ki neposredno objavljajo svoja stališča, so tudi vsi iz teh dveh sindikatov.

Poglejmo v analiziranih člankih opredeljena stališča sindikatov (na splošno), Svobodnih in Neodvisnih o gospodarski in preostali politiki, o vladi, o socialnem in kolektivnem sporazumevanju in o pogajalskih partnerjih. (Nekatere enote smo združili, ker so vsebovale premalo trditev.)

**Sindikati (vsi, na splošno)
in /gospodarska/politika:**

- so proti politiki 'deli in vladaj',
- so proti intervencijski politiki, ki omejuje plače,
- so proti družbenim elitam,

ANALIZA ČLANKOV O SLOVENSКИH SINDIKATIH

- so proti zakonodaji, ki omejuje pravico do stavk,
- so proti odpuščanju delavcev in nezaposlenosti,
- so proti prodaji lastnine tujcem,

in vlada:

- so proti predlogu vlade za obdavčitev višjih plač,
- so proti predlogu vlade o zamrznitvi plač,
- so proti vladanim grožnjam in izsiljevanju,
- so proti stališču vlade, da ne more zagotoviti zakonov o zaposlovanju,
- vlada naj pomaga s posebnimi programi;

in kolektivno-socialno sporazumevanje:

- so za kolektivna pogajanja,
- so za izenačevanje cene dela v gospodarstvu in negospodarstvu,
- so za višjo plačo,
- so za čimprejšnje sprejetje panožnih kolektivnih pogodb,
- imajo 'prastrah' do kolektivnega sporazumevanja.

Stališča o odnosih sindikatov (na splošno) do gospodarske politike in do vlade so v večini kritična in negativistična (žsindikati so proti...). To je mogoče pojasniti z dejstvom, da sindikati na splošno nimajo (skupnega) pozitivnega gospodarskega in političnega načrta. Drugačna so stališča o odnosu sindikatov do socialnega sporazumevanja in kolektivne pogodbe, ki so v večini pozitivna in tudi izražajo nekatere konkretne predloge.

Svobodni sindikati

in /gospodarska/politika:

- so za načela socialnega partnerstva,
- so za vplivanje na zakonodajo (s tripartitnim organom),
- so za pravno varnost,
- so za zmanjšanje nezaposlenosti,
- trdijo, da v politiki ni morale in zaupanja;

in vlada:

- vlada ne upošteva sindikatov,
- vlada nima projekta zaposlovanja,
- vlada poskuša zakonsko omejiti plače in krivdo zvaliti na sindikate,
- so proti vladnemu zakonu o plačah;

in kolektivno-socialno sporazumevanje ter pogajalski partnerji:

- prihodnost je trajno partnerstvo,
- so za podpis kolektivne pogodbe,

Darka Podmenik

- treba si je vzeti čas za preverjanje pogajalskih stališč,
- so zgroženi nad napadi partnerjev,
- socialni pakt nima pravne veljave, ker ne zagotavlja sankcij za kršitelje.

Neodvisni sindikati

in /gospodarska/politika:

- so za pravno varnost delavcev,
- so za pomoč nezaposlenim,
- so za zmanjšanje nezaposlenosti,
- so za naj sodobnejšo zakonodajo o soupravljanju,
- so za zakone o delovnih sodiščih in inšpekcijo dela,
- so za delavsko zbornico,
- so za pravično privatizacijo in proti prodaji tujcem,
- so za sanacijo podjetij;

in vlada:

- so proti novim 'paradržavnim institucijam',
- so kritični do Koržetovega sklada;

in kolektivno-socialno sporazumevanje ter pogajalski partnerji:

- trdijo, da prihaja obdobje socialnega sporazumevanja,
- so za dogovor o plačah,
- trdijo, da politika ZSSS sili vlado v restriktivne ukrepe,
- trdijo, da je staro članstvo sindikatov oportunistično,
- trdijo, da bodo Neodvisni najmočnejši sindikat v prihodnosti.

Kako je lahko pisanje o sindikatih na splošno zavajajoče (naj še enkrat spomnimo, da dobra tretjina člankov pripoveduje prav o njih), kažejo razlike med stališči o odnosih sindikatov na sploh in posameznih sindikatov do gospodarske politike in vlade. Stališča posameznih sindikatov so v večini pozitivna in vsebinsko natančneje opredeljena. Omenili smo že, da v vlogi glavnega subjekta člankov nastopata le dva sindikata; Neodvisni in Svobodni. Iz naštetih stališč so razvidne predvsem vsebinske razlike: Neodvisni so predstavljeni kot strogi zagovorniki delavcev in njihovih pravic in kot nasprotniki Svobodnih sindikatov. Tudi v odnosu do vlade so kritični le z vidika teh dveh vlog. Pri Svobodnih pa so poudarjena splošnejša politična stališča, v odnosu do gospodarske politike in vlade nastopajo v vlogi soustvarjalca oziroma konkurenta. Stališča obeh sindikatov izražajo pripravljenost na socialno sporazumevanje, v primerih pogajalskih neuspehov pa sindikata krivita drug drugega.

Kakšni so pogajalci?

Kot smo že v uvodu napisali, smo beležili ocene kooperativnosti, trdnosti stališč, odprtosti za socialno sporazumevanje in političnosti sindikatov. Pričakovali smo večje število in večjo pestrost ocen. Skopost v ocenjevanju je še en indikator vsebinske nezanimivosti in formalistične pripovednosti analiziranih člankov. Ocene so prikazane na enak način kot stališča, in sicer glede na sporočevalca in subjekt, na katerega se ocena nanaša.

Novinarji

o kooperativnosti sindikatov:

- so enotni,
- bijejo odkrit boj z vlado;

o trdnosti stališč sindikatov:

- vztrajajo na svojih stališčih,
- nenehno zavračajo vse kar prihaja z vladne strani,
- Neodvisne pretresajo notranja nasprotja;

o odprtosti za sporazumevanje:

- so za,
- niso strpni.

Neodvisni o Svobodnih:

- so nesoglasni,
- so nekooperativni,
- spreminjajo svoja stališča,
- ni zaupanja med pogajalskimi partnerji.

Svobodni sindikati o sebi:

- smo vztrajni in močni,
- smo uspešni v socialnem sporazumevanju (drugi pa ne),
- dajemo boljše rešitve kot vlada.

Svobodni o Neodvisnih:

- so nekooperativni,
- stresajo jezo na nas,
- ni zaupanja med pogajalskimi partnerji.

Kakšni so pogajalci?

Kot smo že v uvodu napisali, smo beležili ocene kooperativnosti, trdnosti stališč, odprtosti za socialno sporazumevanje in političnosti sindikatov. Pričakovali smo večje število in večjo pestrost ocen. Skopost v ocenjevanju je še en indikator vsebinske nezanimivosti in formalistične pripovednosti analiziranih člankov. Ocene so prikazane na enak način kot stališča, in sicer glede na sporočevalca in subjekt, na katerega se ocena nanaša.

Novinarji

o kooperativnosti sindikatov:

- so enotni,
- bijejo odkrit boj z vlado;

o trdnosti stališč sindikatov:

- vztrajajo na svojih stališčih,
- nenehno zavračajo vse kar prihaja z vladne strani,
- Neodvisne pretresajo notranja nasprotja;

o odprtosti za sporazumevanje:

- so za,
- niso strpni.

Neodvisni o Svobodnih:

- so nesoglasni,
- so nekooperativni,
- spreminjajo svoja stališča,
- ni zaupanja med pogajalskimi partnerji.

Svobodni sindikati o sebi:

- smo vztrajni in močni,
- smo uspešni v socialnem sporazumevanju (drugi pa ne),
- dajemo boljše rešitve kot vlada.

Svobodni o Neodvisnih:

- so nekooperativni,
- stresajo jezo na nas,
- ni zaupanja med pogajalskimi partnerji.

Darka Podmenik

Vlada o sindikatih:

- so nekooperativni,
- Svobodni izstopajo s svojimi stališči.

Strokovnjaki o pogajalcih:

- kooperativnost je večja v kriznem obdobju,
- v kriznem obdobju ni konsenza,
- kooperativnost je slaba.

Gospodarska zbornica in delodajalci:

- kooperativnost je slaba med vsemi pogajalci.

Vrednotenje teh lastnosti glede na glavno osebo v posameznih člankih kaže spodnja preglednica.

Ocene lastnosti:

	Kooperativnost			Trdnost stališč			Odnos do soc. pakta		
	P	N	NV	P	N	NV	P	N	NV*
Sindikati splošno	3	10	2	5	0	0	3	1	0
ZSSS	0	3	0	1	3	0	0	0	0
Neodvisni	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ZSSS & Neodvisni	0	1	0	0	0	0	0	0	0

* Vrednotenje: P=pozitivno, N=negativno, NV=nevtravno

Ocene političnosti sindikatov

so prav tako skope kot ostale ocene. Novinarji so izrekli največ političnih ocen, izredno malo pa je političnih ocen, ki bi jih namenili posamezni sindikati drug drugemu.

Novinarji:

- strankarski sindikati iščejo podporo pri svojih strankah,
- največji sindikati so ideološko obremenjeni,
- neobremenjeni sindikati (npr. Konfederacija 90) so že leta 91 iskali možnosti za socialna pogajanja,
- Neodvisni so hoteli glavno besedo 'za časa Peterleta',
- Svobodni hočejo glavno besedo 'v času Drnovška',
- Svobodni so dosegli, da je vlada privolila na sindikalne pogoje,
- drugi sindikati so se le 'šlepali' na Svobodne,
- Neodvisni niso demokratični, ker so goljufali pri glasovanju.

ANALIZA ČLANKOV O SLOVENSКИH SINDIKATIH

Svobodni:

- drugi sindikati služijo le svojim strankam.

Strokovnjaki:

- sindikati so lahko ali v opoziciji ali v nemogočem političnem položaju.

Zgodba v naslovih

Če v sami vsebini člankov o zapletu in razpletu socialnih pogajanj ni prave zgodbe, kaj šele dramatičnosti, ki bi lahko dala pogajalskim dogodkom interpretativno težo, sta ta dva pripovedna elementa navzoča v naslovih posameznih člankov. Videti je, kot bi novinarji z barvitostjo naslovov nadomeščali suhoparnost vsebine in neinventivnost sloga. Poglejmo povzetek zgodbe v naslovih.

Januar:

- *Ozračje je spodbudno* (Delo, 4.1.)
- *Trojica nezaupljivih* (Delo, 15.1.)
- *ZSSS zavrnila pogajalske predloge* (Delo, 19.1.)
- *Vlado počasi mineva potrpljenje* (Finance, 21.1.)
- *Nepotrebni vladni pobod nad plače* (Finance, 5.1.)
- Izkopana sekira* (Dnevnik, 21.1.)
- *Z vsemi topovi nad Svobodne* (Republika, 27.2.)

Februar:

- *Konec pat pozicije?* (Finance, 2.2.)
- *Socialni mir za leto dni?* (Delo, 2.2.)
- *Do ponedeljka je še čas, da uskladijo stališča* (Delo, 16.2.)
- *Svobodni sindikati ne pristajajo na znižanje plač* (Delavska enotnost, 17.2.)
- *Afera socialni pakt* (Delavska enotnost, 17.2.)
- *Za pošten socialni sporazum* (Delavska enotnost, 24.2.)

Marec:

- *Pomladanska zmrzal* (Delo, 14.3.)
- *Sindikati so sklenili, da ne bodo popustili* (Delo, 11.3.)
- *Na čigavi strani je ZSSS?* (Delo, 22.3.)
- *Izhodiščna plača 35.828 tolarjev?* (Slovenec, 15.3.)
- *Neodvisnost je po 4 letih zadovoljna s seboj* (Delo, 31.3.)
- *Nekdo je pri glasovanju očitno goljufal* (Republika 31.3.)

Darka Podmenik

April:

- *Demokracija na preizkušnji* (Republika, 1.4.)
- *Sindikati v kotu?* (Gospodarski vestnik, 7.4.)
- *Korporativizem v Sloveniji* (Delo, 9.4.)
- *Končni epilog k mučni zgodbi o tarifni prilogi* (Delo, 20.4.)
- *Kocka je padla* (Delo, 26.4.)
- *Odprta vrata za panožne pogodbe* (Dnevnik, 26.4.)
- *Nimamo kruha, imamo pa potico v obliki varuha človekovih pravic* (Slovenec, 30.4.)

(epilog)

Maj:

- *Pogajanja naj bi se končala že do julija* (Delo, 5.5.)
- *Določila o izplačilu plač v maju niso dovolj jasna* (Delo, 6.5.)
- *Kdor zmore, naj plača* (Dnevnik, 10.5.)
- *Zmešnjava pri pogajanjih o plačahPY* (Delo, 17.5.)